

798

1934

О С В І Т А НА ХАРКІВЩИНІ

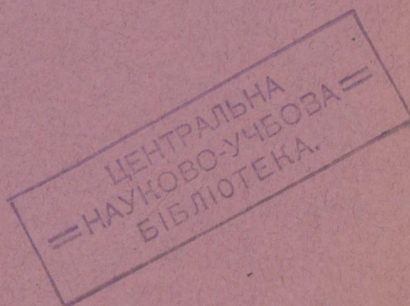
~~K.6798~~

ДВОХТИЖНЕВИЙ БЮЛЕТЕНЬ
ХАРКІВСЬКОЇ ОКРІНСПЕКТУРИ НАРОСВІТИ

№ 8

КВІТЕНЬ

139
1800/х

ВИДАННЯ ХАРКІВСЬКОЇ ОКРІНСПЕКТУРИ НАРОСВІТИ

ХАРКІВ—1928 РІК

ATLANTA

INDEPENDENT

THE

8 31

1891

THE

ОСВІТА НА ХАРКІВЩИНІ

БЮЛЕТЕНЬ ХАРКІВСЬКОЇ ОКРУГОВОЇ ІНСПЕКТУРИ ОСВІТИ

АДРЕСА: ХАРКІВ, ПЛОЩА ОКРВИКОНКОМУ. * ТЕЛЕФОНИ: РЕДАКТОРА 36-26. СЕКРЕТАРЯ 16-76.

№ 8.

30-е КВІТНЯ 1928 РОКУ.

№ 8.

K.6798

ЗМІСТ: I. Розпорядження: Про роботу райінспекторів. Про бюджетову дисципліну. Про технічні кошториси. Про баланси за I-е півріччя. Про шкільне будівництво та ліянки землі під шкільні будівлі. Про суму вільного кредиту. Про систему постачання підручниками та канцприладдями. Про реєстрація шкільних кооперативів. Про купівлю наочних приладдів. Про роботу ВРПШ. Про літню роботу політустанов з учнями, що закінчили лікнеп. II. Інструктивно-методичний матеріал: Інструкція райінспекторам в справі вивчення роботи політосвітустанон. Робота масових сільських трудшкіл. Про збірник «Робітник освіти в Радянському Законодавстві».

До Райінспекторів Н. О. Харківщини.

I. Розпорядження

Про роботу райінспектора.

№ 5069 19/IV 1928 р.

Наш досвід визначає, що авторитет райінспектора, як агента Наросвіти, цей важливий фактор утворення робочих настроїв учительства, часто-густо сходить на нівець завдяки непевній і нечіткій лінії керування й недбайливого ставлення до трудового законодавства та колумови, на що вчительство реагує з цілком зрозумілою чулістю.

Тому я роблю нижче визначені вказівки, якими й пропоную керуватися.

Спілка й інспектура. Іноді помічається недбайливість, що до законних вказівок спілкових органів, а також виробничих нарад і подібного, на що спілка з її органами має не тільки право, а й обов'язок. Слід твердо пам'ятати, що без міцної допомоги спілки наша робота нічого не варта. Піднесення якості робочого складу й добіру нової робочої сили, справи трудової дисципліни, найдоцільнішої організації виробництва,—все це можливе лише при активній участі спілкових організацій—і тому ми ставимо перед районовою інспектурою першечерговим завданням утворення порозуміння й ділового контакту. Доповіді інспекторів на спілкових зібраннях про чергові завдання й міроприємства, спільне обговорення тих або інших міроприємств і подібні заходи як найбільше сприяють цьому.

Конфлікти—найчастіш виникають там, де взаємовідносини зі спілковими організаціями кволі, а також—де порушується Кодекс закону про працю та колумову.

Райінспектура повинна пам'ятати, що Окрінспектура не має сплачувати ту силу виконавчих листів, що виникають у наслідок неправильних звільнень та перевантажень і примушена буде покладати відповідальність персонально на винних.

Звільнення та пересунення педперсоналу. райінспектура повинна знати, що ці міроприємства, коли на їх не погоджується зацікавлена особа, розв'язуються виключно Округовою КРК з обов'язковою присутністю особи, справа якої розглядається і якій треба сплатити за

90314 РАЙОНА
НАУКОВО-УЧЕБНО-МЕТОДИЧНА
БІБЛІОТЕКА

законними нормами виїзд. (Постанова НКП № 56 від 12/IV—27 року і інструкція НКП № 46 від 30/III—27 р. (Вісти НКП № 7 1927 р.).

Ухвали РВК та погодження з райспілковою організацією мають тут тільки попереднє значіння (X Сесія ВУЦВК, 12/X—27 р. Колумова § 22).

Попереджую, що жодних пропозицій про зняття та пересунення педперсоналу, коли вони не будуть мати законних підстав (КЗП ст. 47 і подібне), я приймати не буду.

До речі слід пам'ятати, що робітникові, якого його звільнено за два місяці до канікул, треба сплачувати і за весь канікулярний час (пост. НКПраці № 69 30/IV—27 р.).

Виплата утримання. Дані, що є в Окрінспектурі свідчать, що більшість райінспекторів не вважає за свій обов'язок дбати про своєчасне сплачування зарплатні й не подає Окрінспектурі відомостей про затримку. Це хибне ставлення до такої важливої справи я цілком засуджую й пропоную при всякому випадку затримки негайно повідомляти, додаючи про заходи, вжиті райінспектором.

Окрінспектор Наросвіти **Стрільбицький.**

Секретар **Заїка.**

До всіх установ Наросвіти.

Про бюджетову дисципліну.

№ 5135. 23/IV 1928 р.

До Окрінспектури Наросвіти надіслано листа ревізії Польського дитбудинку, що її проведено держфінконтролем. В акті зазначені такі хиби та порушення фінансових правил, які часто можна спостерігати в установах, що не досить уважно ставляться до фінансових справ, а саме:

1. Гроші, що їх одержано за експлоатацію жилплощі, не здано в Окрфінвідділ; дитбудинком витрачав їх без попереднього дозволу ОВК.

2. Продукти на харчування, паливо, інвентар і т. і. купувались у приватних осіб, при чому ціни на ці продукти значно перевищували ціни держустанов та кооперації.

3. Гроші витрачались часто неправильно, при чому провадились такі витрати, як ремонтні роботи в квартирі завідувача, покупка портфеля для нього за рахунок бюджетних коштів то що.

4. Нарешті книги обліку коштів, продуктів, палива, інвентаря і т. і. заведені неправильно. Записи в цих книгах зроблено несвоечасно і вони не відповідають дійсності.

Низка неправильностей виявилась теж при ревізії 3-ої будівельної профшколи м. Харкова, де контролем найдено такі хиби:

1. Кошти, що їх було одержано з місцевого бюджету, витрачались на виробництво;

2. Службовцям школи видавались аванси в рахунок зарплатні, не дивлячись на те, що видача авансів суворо заборонена, при чому аванси не виплачувались майже цілий рік.

3. Кошториси на спецкошти не складено і гроші витрачались без цілевого призначення.

4. Нарешті і в цієї школі рахівництво провадилось незадовольняюче і не відповідає інструкції, що надіслано ОкрІНО 20/X—1927 р.

Звертаючи увагу завідувачів установами Наросвіти на неприпустимість вищезгаданих порушень, Окрінспектура пропонує в господарчій

діяльності суворо додержуватись *бюджетної дисципліни*, зокрема: 1) Не допускати витрат, які не передбачені кошторисом; 2) не витрачати грошей, які асигновані на одні потреби для других і ні в якому разі не повертати бюджетових коштів на виробництво як що це не передбачено кошторисом; 3) Витрати зі спецкоштів обов'язково провадити на підставі попереднє складених прибутково-видаткових кошторисів, які повинні бути затвержені Окрфінвідділом; 4) Суворо забороняється видача будь яких авансів службовцям в рахунок зарплатні як з бюджетових коштів, так і з коштів виробництва, платні за навчання і т. і. В тих установах, де такі аванси ще є, необхідно вжити всіх заходів, аби вони були сплочені в найкоротший термін.

Особливу увагу Окрінспектура звертає на необхідність правильного ведення рахівництва за формами, що їх встановлено Окрфінвідділом та ОкрІНО. Записи по книгах повинні робитись своєчасно та відповідати документам, які в свою чергу повинні відповідати дійсності і з боку формального складені без будь яких відхилень від вимог інструкції.

На завідувачів установ, як на розпорядчиків кредитів, покладається сувора особиста відповідальність за виконання цього обіжника і всіх розпоряджень що до додержування фінансових правил і бюджетової дисципліни.

Заст. Окрінспектора Наросвіти **Півень.**

Бухгалтер **Адауров.**

Секретар **Заїка.**

Обіжно.

До всіх культосвітніх установ м. Харкова, що перебувають на міському бюджеті, та до всіх профшкіл і агрошкіл округи.

Про технічні кошториси.

№ 5132 21/IV 1928 р.

В зв'язку з необхідністю остаточно виявити суму коштів потрібних на капітальний ремонт приміщень культосвітніх установ та наближенням будівельного сезону Окрінспектура Наросвіти пропонує терміном до 15 травня 1928 року скласти *попередні технічні кошториси на капітальний ремонт приміщень*, розраховуючи, щоб ці кошториси охопили всі роботи, які необхідно виконати на протязі наступних трьох років.

Кошториси мусять бути складені за певною формою з підрахунком кожного пункта окремо. Що до нарахувань по кошторису, то їх належить вираховувати в кінці кошторису.

Довідки по складанню кошторисів можна одержувати в Окртехніка Наросвіти вівторками, четвергами та суботами від 11 до 2-х годин дня.

Витрати на складання кошторисів згідно з відношенням Окрфінвідділу за № 05/1684 можна провадити за рахунок дрібного біжучого ремонту в сумі від 20 до 50 крб., але виплачувати кошти за складання кошторисів ОкрІНО пропонує лише після перевірки кошторису Окртехніком Наросвіти.

Відповідальність за своєчасне виконання цього обіжника покладається персонально на завідувача установою.

Окрінспектор Наросвіти **Стрільбицький.**

Окртехнік **Курило.**

Секретар **Заїка.**

До всіх установ Наросвіти, що мають виробничу частину.

Про баланси за 1-е півріччя.

№ 5134. 23/IV 1928 р.

Окрінспектура Наросвіти пропонує всім установам, які мають у себе виробничу частину (профшколи, агрошколи, дитмістечки і т. і.) надіслати до 15 травня баланси за перше півріччя тоб-то на 1-е квітня ц. р. До балансів необхідно додати загальні зворотні відомості, та відомості дебіторів, кредиторів, покупців, постачальників і біжучих витрат.

Заст. Окрінспектора Наросвіти **Півень.**

Бухгалтер **Ададуров.**

Секретар **Заїка.**

Обіжно.

До всіх райінспекторів Наросвіти Харківської округи.

Про шкільне будівництво та ділянки землі під шкільні будівлі.

№ 5131 21/IV 1928 р.

В зв'язку з наступним будівельним сезоном 1927 року і асигнованими по самооподаткуванню коштами на шкільне будівництво, перед Окрінспектурою Наросвіти стоїть питання про завчасне переведення будівельної кампанії взагалі, та правильного призначення залюднених пунктів з'окрема, додержуючись п'ятирічного плану загального навчання.

Аби виконати це завдання Харківська Окрінспектура Наросвіти пропонує всім райінспекторам звернути особливу увагу на справу шкільного будівництва й приймати най жвавішу участь в здійсненні цього питання.

Зараз же ОкрІНО пропонує прослідкувати за відводом ділянок землі в пунктах де намічено будувати школи, при чому для опрєдєлення здатности цих ділянок потрібно скласти комісію в складі: Райінспектора ОкрІНО, представників РВК'у, санєпїду та райтехніка. Разом з цим ОкрІНО додає, що при виборі ділянок звертати особливу увагу, аби вони займали місце відповідно радіусу охоплення дітей шкільного віку та були придатними для збудування там шкільних будинків як з технічного, так і з санітарного боку.

Площа ділянок мусить бути не менш одної десятини.

Окрінспектор Наросвіти **Стрільбицький**

Окртехнік **Курило**

Секретар **Заїка**

До всіх установ наросвіти, що перебувають на округовому та місцевому бюджеті.

Про суму вільного кредиту.

№ 5072 19/IV 1928 р.

Згідно з постановою Президії ОВК від 26 березня 1926 р. (протокол № 95 п. 12), Окрінспектура Наросвіти пропонує керівникам всіх підлеглих їй установ надіслати протягом тижня відомості про суму віль-

ного кредиту від зарплатні на 1-е квітня з розподілом ст. 1-ої на літери а) зарплатня, б) соцстрах, в) 0,75%, житлобудівництво, г) нарахов. МК.

Заст. Окрінспектор Наросвіти **Півень**

Бухгалтер **Ададуrow.**

Секретар **Заїка.**

До всіх райінспекторів наросвіти.

Про систему постачання шкіл підручниками та канцприладдями.

№ 5071 19/IV 1928 р.

Окрінспектура Наросвіти одержала відомості про те, що деякі видавництва та інші підприємства звернулись до Райвиконкомів з пропозицією скласти угоду на постачання шкіл районів підручниками і канцприладдями на 1928/29 бюдж. рік.

Асигнування на учбову частину в майбутньому році передбачено доцентралізувати й витрати коштів на це Райвиконкоми повинні проводити самостійно, але за постановою президії ОВК, Окрінспектура складе генеральний договір на постачання шкіл районів підручниками і канцприладдями, на підставі якого Райвиконкоми робитимуть свої замовлення.

Тому Окрінспектура Наросвіти пропонує всім райінспекторам відмовитись від складання самостійних договорів на постачання підручних матеріалів та обладнування за рахунок асигнувань на учбову частину в 1928/29 бюдж. році до підписання генеральної угоди.

Проти складання самостійних угод Райвиконкомами, Окрінспектура суперечити не буде лише в тих випадках, коли їх угоди будуть кориснішими ніж умови генерального договору.

Заст. Окрінспектора Наросвіти **Півень.**

Бухгалтер **Ададуrow.**

Секретар **Заїка.**

До всіх райінспекторів.

Про реєстрацію шкільних кооперативів.

№ 5077 19/IV 1928 р.

ОкрІНО просить надіслати для реєстрації всі статuti шкільних кооперативів, які не були в ОкрІНО зареєстровані.

Заст. Окрінспектора Наросвіти **Півень.**

Секретар **Заїка.**

До всіх райвиконкомів.

Про закупку наочних приладь.

№ 4964 12/IV 1928 р.

Окрвиконком зменшив дотацію Райвикам, в наслідок чого може виникнути і скорочення асигнувань в галузі народньої освіти. Тому Окрінспектура Наросвіти не має змоги почати зараз постачання районів наочним приладдям в централізованному порядку. Але Окрінспектура вважає за неможливе відмовитися в біжучому році від постачання

шкіл наочними приладдями і з приводу цього гадає, що буде доцільним децентралізувати решту асигнувань на учбову частину в розпорядження районів, з тим аби райони за рахунок децентралізованих коштів на учбову частину мали змогу негайно розпочати самостійно закупати наочні приладдя.

Одночасно, щоб досягнути найбільшої економії і можливості раціонального придбання наочних приладдів, Окрінспектура вважає за необхідне, щоб закупка наочних приладдів провадилась лише в „Книгоспільці“ з якою прийшли до згоди на підставі нашої генеральної умови (ціни див. в бюлетені «Освіта на Харківщині» № 2—3), (знижка 10%, доставка за рахунок «Книгоспільки»).

Таким чином всі розрахунки що до постачання шкіл району наочними приладдями Вам належить надалі провадити через бухгалтерію Райвику.

Окремо додаємо зміни по Вашому у нас рахунку.

Централізуються кредити лише на оплату замовлень «Пролетарію» старої літератури та $\frac{0}{0}\frac{0}{0}$ на векселі. Решта кредитів децентралізується.

Заст. Окрінспект. Наросвіти **Півень**.

Бухгалтер **Ададуров**.

Секретар **Заїка**.

До всіх **В. Р. П. Ш.**

Про роботу шкіл В. Р. П. Ш.

На останній нараді Завідателів ВРПШ та Представників від слухачів виявилось, що школи в своїй роботі не встановили достатнього зв'язку з вимогами підприємства, що до підготовки потрібної кваліфікованої робочої сили так в кількісному, як і в якісному відношенні, щоб-то скільки робітників та яких саме кваліфікацій потрібно для підприємства на найближчі роки.

Принцип що його покладено за основу при комплектуванні шкіл часто не відповідає вимогам підприємства, а через те, вже зараз і школи в цілому, а особливо слухачі ставлять питання про відсутність „перспективи“ для слухачів після закінчення школи.

Для того, щоб уникнути всіх цих перешкод та підвести прочну базу під існування ВРПШ треба всім школам проробити питання про цільову установку щоб-то в першу чергу зібрати в заводоуправлінні відомості про потребу в кваліфікованій робочій силі підприємства принаймні, на найближчі роки вивчити кадр робочих підприємства за фахом, виявити реальні можливості про пристосування школи до вимог підприємства (кого можна готувати), та на підставі цього розробити конкретний план роботи школи надалі.

При проробці зазначених питань треба виходити з того положення, що ВРПШ, які обслуговують те або інше підприємство, можна надати життєвого характеру в тім разі, коли поставити перед школою завдання—підготувати для підприємства кваліфіковану робочу силу з тих робітників, які не мають кваліфікації чорно робочих.

В зв'язку з раціоналізацією промисловості, перед ВРПШ стоїть питання й про підготовку технічного персоналу, але це питання не може бути розв'язано школою, що обслуговує дане виробництво, для виконання такого завдання треба ставити питання про організацію районних шкіл, що обслуговували б групу споріднених підприємств.

Що до складу слухачів ВРПШ, який існує зараз то тут доведеться надати цільову установку підвищення виробничої кваліфікації та загально-технічного рівня знань, зважаючи на те, що склад слухачів усього року був різноманітним і не відповідає можливості переведення в життя¹⁾).

По багатьох школах групи улаштовані з слухачів різних фахів та кваліфікацій, що безумовно перешкоджає нормальній роботі. Питання комплектування груп ВРПШ набирає великого значіння, а тому одночасно необхідно виявити можливість улаштовування окремих груп з робітників не тільки більш менш однакової загально-освітньої підготовки, але й однаково фаху з тим, щоб кожний новий прийом проводити за цим принципом.

К проробці зазначених питань треба обов'язково притягти крім педагогічного складу шкіл та представників учнів, представників господарчих та професійних організацій й окремих спеціалістів з виробництва. Матеріали, як наслідок проробки, треба надіслати до Окрінспектури не пізніш 1/V ц. р. після чого всі актуальні писання для ВРПШ будуть поставлені на обговорення спеціальної наради.

Пом. Окрінспектора в справах Профосвіти Мейен.

Секретар Заїка.

До всіх Райінспекторів та Політосвітуванов на Харківщині.

Інструктивний лист про літню роботу політосвітустанов з учнями, що закінчили лікнеп.

№ 5190 25/IV—1928 р.

В справі боротьби з рецидивом неписьменности тих, що навчались на лікпунктах, великого значіння набуває робота політосвітустанов.

Отже, ОкрІНО пропонує проробити питання про роботу політосвітустанов влітку з бувшими лікнепівцями на районових конференціях п/осв. робітників.

І. Бібліотечна робота.

Перша й найголовна форма роботи п/освітньої установи що до боротьби із рецидивом неписьменности це охопити бувших лекнепівців книжкою для читання.

1. Аби притягти найбільшу кількість їх до читання книжок, треба поліосвітчику разом зі вчителем лікнепу перевести зібрання учнів у школі, де влаштувати бесіду про необхідність читання книжки з метою закріплення письменности, та користи книжки в господарчому й суспільному житті учня. Після цього доцільно організувати екскурсію всіх учнів до бібліотеки, ознайомити їх по яких питаннях маються книжки в бібліотеці, цікаві для малописьменних, перевести запись їх до бібліотеки.

2. В разі коли важко притягти лікнепівця до відвідування бібліотеки (дорослі жінки, селяни зайняті в господарстві) та коли при бібліотеці маються книгоноші, треба використовувати їх роботу для постачання лікнепівців приступною та корисною книжкою, поступово притягуючи їх до відвідування бібліотеки.

¹⁾ Тим принципам, що зазначени і вище.

3. Аби закріпити цих читачів за бібліотекою, треба пареводити постійне поглиблене керівництво їхнім читанням через: а) усну консультацію при видачі книжок, на підставі виявлених інтересів учнів, б) обліку читання, обробка формулярів, спостережень бібліотекаря при видачі книжок щоб виявити розуміння та зацікавлення читанням, — який допоможе бібробітнику у керівництві читанням, в) переведення голосних читок з невеличкими бесідами з метою збільшення зацікавлення учнів книгою.

Примітка. Для полегшення цього обліку, доцільно виділити окремо абонементи цих читачів.

II. Гурткова робота.

1. Одночасно із притягненням учнів до читання книжок треба перевести організацію гуртків (заняття—1 раз на тиждень) з метою закріплення знань, що їх набуто на лекпунктові. Агітація за найбільше втягнення лікнепівців до роботи такого гуртка повинна перевести п/освітник, притягуючи до цього партійні та комсомольські, женделегатські збори осередку „Геть неписьменність“.

2. Для керівництва роботою такого гуртка треба притягти вчителя, політосвіт-робітника, добре письменного комсомольця, члена „Геть Неписьменність“, тих, що закінчили профшколу або семирічку, демобілізованого червоноармійця й т. д.

3. Роботу в цих гуртках слід переводити за газетою „Геть неписьменність“. Щоб більш задовольнити роботою членів гуртка, слід на організаційному зібранні розказати, які саме питання освітлює ця газета, й вияснити, які з них більш цікавлять учнів. В дальнійшій роботі керівник повинен брати це на увагу підбираючи учбовий матеріал.

4. Головну увагу зосередити на закріплення набутих технічочок, що до читання письма та рахування, зважаючи на мету гуртка.

5. Читання найбільш доцільно переводити колективно — кожний член гуртка читає голосно по черзі. Прочитане колективно ж обговорюється.

6. Писання слід переводити звязавши його з прочитаним. Види його можуть бути такі: а) відповіді на запитання, б) коротенький запис змісту, в) списування із прочитаного за яких-небудь запитанням. Слід також писати ділові папери, як заяви, анкети, розписки, то-що. Письмо переводиться за допомогою дошки, на якій члени гуртка пишуть по черзі, а решта списує теж саме в зошити.

7. В галузі рахування треба закріпити уміння читати й писати числа, кінчаючи чотирьох значними числами. Усній рахунок треба переводити на життєвому сільсько-господарчому та суспільнознавчому матеріалі.

8. В разі коли учні можуть виконувати роботи самостійно доцільно давати їх до дому, головним чином, в галучі читання та письма.

9. Аби урахувати роботу гуртка, керівник повинен вести невеликий щоденник із таких питань:

День місяць	Кількість присутніх	Що проробляти на
		занятті

III. Масова робота.

Одночасно із притягненням бувших лікнепівців до читання книжок й роботи в кружках, слід як найбільш притягати їх до масової роботи політосвітустанов, щоб то їх участи в переведенні ревсвят, сільсько-господарчих кампаній (засівна компанія, день врожаю і др. ин.) слухання та пояснення радіо-передачі і т. инш.

Заст. Окрінспектора Наросвіти **Півень.**

За Пом. Окрінспектора Справі Поліосвіти **Златківська.**

Секретар **Заїка.**

II. Інструктивно-методичний матеріал.

Інструкції до вивчення політосвітустанов.

Прийняті нарадою райінспекторів в Таранівці 1—7 березня 1928 р. і затверджені Окрінспектурою.

А. Робота сельбуду.

1. *Політосвітустанова на селі є апарат, що провадить ситуацію та пропаганду політики партії що до соціалістичному будівництва.*

Тому сельбуд повинен:

а) разом зі всіма громадськими організаціями села виявити загальний напрямок соціально-економічного та культурно-побутового стану села.

б) накреслити участок своєї роботи, зміст та конкретні міро-приємства, що покладаються із всієї роботи на сельбуд, які виникають з постанов партійних з'їздів ВКП (XV) і ХКП(б)У.

2. Одною із головних умов розвитку соціалістичного будівництва з'являється піднесення ініціативи та зріст самодіяльності бідняцько-середняцьких мас селянства та підсилення цих шарів селянства знаннями.

Тому головними моментами в обслідуванні сельбуду буде вивчення:

а) Завдань сельбуду.

б) Змісту його роботи.

в) Громадськості навколо сельбуду.

3. *Завдання роботи сельбуду необхідно встановити:*

а) в залежності від соціально-економічного та культурно-побутового характеру села

б) матеріальних обставин роботи

в) наявності відповідної кваліфікації політосвіт робітника та наявності культактива сельбуду.

4. *Вивчення змісту роботи* (наскільки він відповідає завданням сельбуду) провадиться:

а) через розгляд та аналізу робочих планів, програмів, підручників, гурткової та масової роботи.

б) через перевірку обліку роботи (щоденник і т. инш.),

в) через безпосереднє спостереження процесу політосвіт роботи, так масової, як і гурткової.

5. *Вивчення громадськості сельбудів за такими ознаками:*

а) соціальний склад членства, ради, ревкомісії, активу, гуртків. рух членства, масової аудиторії за зрістом, статтю.

б) Вивчити характер роботи активу сельбуду (рада, ревкомісія, гуртки).

в) Перевірити увязку в роботі сельбуду з різними громадськими організаціями

6. *Методи вивчення.* Вивчення громадськості в сельбуді необхідно переводити:

а) за матеріалами обліку членства активу.

б) За матеріалами обліку роботи громадськості сельбуду (протоколи зборів, засідань і т. інш.).

в) Шляхом розмов з представниками громадських організацій, керівниками гуртків та безпосередніх спостережень роботи ради чи загальних зборів.

7. Підчас вивчення політосвітроботи сельбуду необхідно виявити в яких галузях сільського життя та в яких формах утворилися *конкретні наслідки* політосвітроботи, а саме: які культурно-економічні заклади виникли завдяки проведеної політосвіт роботи сельбуда, його активу (влаштування артільів, машинових товариств, заснування кооперації, переведення різних сільсько-господарських культурних міроприємств, в кількості розповсюдження селянської позики і т. інш.). Крім таких матеріальних наслідків треба ураховувати також наслідки безпосереднього успіху роботи сельбуду: зріст членства, поліпшення соціального складу членів, плановості в роботі, зріст активності, зменшення хуліганства, збільшення передплати газет селянством і т. інш.

По закінченні вивчення цієї роботи треба дати обґрунтовані висновки та пропозиції в таких питаннях:

1) Які завдання повинен ставити собі сельбуд, ураховуючи соціально-економічні обставини села.

2) Чи відповідає зміст роботи сельбуду цим завданням, а коли ні, то які чинники заважають цьому.

3) Чи забезпечено обслуговування сельбудом бідняцько-середняцьких шарів села з'окрема жіноцтва.

4) Чи досить розгорнута громадськість навколо сельбуду.

5) Пропозиції що-до поліпшення цих питань в даних матеріальних умов.

Б. Самоосвітня робота. (Гурткова та індивідуальна).

При обслідуванні самоосвітньої роботи на селі цільовим настановленням буде определення та оцінка:

I. Завдань самоосвітньої роботи в даному селі

II. Змісту її роботи

III. Громадськості її.

1) Для определення завдань, що їх треба поставити перед самоосвітою, треба вивчити:

а) соціально-економічний та культурний стан даного села

б) наявність культурних сил, що їх можна використати для керівництва цією роботою

в) наявність відповідних помешкань та учбової частини.

2) Зміст самоосвітньої роботи вивчається за такими питаннями:

а) які галузі знання вивчаються гуртками та окремими самоуками в даному селі.

б) Чи є плановість в роботі, за яким програмом вона провадиться.

в) За яким матеріалом (ступень локалізації його) та за якими підручниками провадиться робота.

г) За якими методами провадиться вона.

д) Роль керівника гуртка.

е) Ступень активності самоуків.

ж) Ступень систематичности роботи.

з) Наслідки роботи, що-до:

засвоєння певного обсягу знань,

практичних наслідків на підвалині знань, що їх одержали члени гуртка.

Вивчення змісту роботи будуються, як на безпосередньому спостереженню її, так і на проробці таких матеріалів:

- а) план роботи гуртка
- б) програма та підручники, що їх пророблюється,
- в) окремі завдання,
- г) облік роботи гуртка,
- д) роботи членів гуртка,
- є) протоколи гурткової роботи.

3) Громадські самоосвітні роботи вивчаються за такими питаннями:

а) які саме шари селян обслуговує самоосвіта в даному селі (гурткова та індивідуальна).

б) Яких заходів та якими організаціями вжито для максимального притягнення бідняцького та середняцького населення до самоосвітньої роботи.

в) Який зв'язок має самоосвітній гурток із організаціями села.

г) В якій мірі використовуються культурні сили села для керівництва цією роботою.

Вивчення стану громадськості переводиться на підставі проробки таких матеріалів:

а) Склад членів гуртків та окремих самоучок за соціальними відзнаками зрістом та статтю.

б) Протоколи засідань громадських організацій, де обговорювались питання самоосвітньої роботи.

в) План та облік самоосвітньої роботи з боку їхньої увязки з організаціями.

Після вивчення вищезазначених питань треба дати обгрунтовані висновки й пропозиції:

1) Які завдання та напрямки повинна мати самоосвітня робота, урахувуючи соціально-економічні обставини села.

2) Чи відповідає зміст самоосвітньої роботи цим завданням.

3) Чи забезпечено обслуговування самоосвітою бідняцько-середняцьких мас населення.

4) Чи достатньо розгорнуто громадськість навколо самоосвітньої роботи.

5) Чи скеровує методика самоосвітньої роботи членів гуртка в бік розвитку їхньої самодіяльності та ініціативи.

6) Чи виправдує себе робота, що-до наслідків її, як у засвоєнні певного обсягу знань, так і що до практичних наслідків цієї роботи.

7) Пропозиції, що до поліпшення стану самоосвітньої роботи в конкретних умовах даного села.

Робота масової сільської школи Соцвиху.

(Доповідь інспект. Ол. Жуківського на секції соцвиху Окрметодкому).

І. Обслідування шкіл на селі та зміст цього обслідування.

Цього року інспектурою соцвиху обслідувано в десятих районах зверх двадцяти п'яти шкіл переважно що до форм і методів роботи. Інспектура обслідувала центральні (районові) семирічки і на виборку одну - дві сільських чотирьох річки.

Провадився аналіз *робочих планів* школи що до форм і методів роботи, аналіз форм і методів роботи за даними *групового щоденника* вчителя, *робоче настановлення* в групі і організація дитинства в проробці навчального матеріалу, аналіз тих форм, що спостерегалися під час обслідування *групи, планування лекції, методична техніка* вчителя та його поведінка в групі. Розглянено окремі частини цього плану.

II. Письмові роботи.

Письмо провадилося в формі попереджувачої диктури чи у формі колективної фіксації комплексового матеріалу. Гігієнічного настановлення немає. Пишуть діти спіраючися грудьми на парти, нахиливши низько голову, тримаючи руку в найрізноманітніших положеннях, ручки тримають неправильно. Задовольняє гігієна письма в Ново-Водолазькій семирічці, особливо в першій групі,—там вчителька проводить письмо за певним рахунком, провадить це настановлення досить систематично й має зараз певні досягнення. На дошці не завше пише вчитель,—часто-густо пишуть діти. Це негативно впливає на каліграфію і ортографію дитячого письма. Часом зустрічаються куріози: вчитель викликає хлопчика до дошки. Дошку не було розліновано, хлопчик писав нерівно, літеру на літері. Група чекала що їй запропонують це речення переписати. Вчитель подивився на дошку і, звертаючися до групи запитав: „Як він написав, діти. Погано“. Всі діти відповіли: „погано“. „Так от, каже вчитель, дивиться на дошку і пишіть добре“... Діти переписали і лише 37% переписали добре що до ортографії. Немає профілактики письма. Вчитель не з'ясовує що будуть робити. Рівнобіжно пишуть на дошці у зошитах. Тут матеріяли обслідування дають надзвичайно високий відсоток ортографічних помилок, що становлять не менш як 58%.

Добре переведена лекція попереджувачого листа в першій групі Малинської чотирьохрічки Чугуївського району. Добре провадить вчителька прийом недописування слів. Письмо в цій групі цілком задовольняє.

Цікаво відзначити, що після обслідування Чугуївського району на об'єднанному засіданні дев'ятох шкіл завідувачка групи семирічки № 2 порушила питання про звукове диктування в першій групі. Вчителька доводила, базуючися на власному досвіді, що такого роду робота дає позитивні наслідки.

В усіх обслідуваних районах навчання письма провадиться без попереднього писання елементів. Діти відразу пишуть цілі слова та окремі літери. Треба констатувати, що тут гостро виявляється відсутність у вчителя належної методичної техніки. Дуже часто вчитель не вміє скористатися з свого писання на дошці, що б показати дітям на тиски, інтервали, розмір літер, нахилання.

III. У третій та четвертій групах серед письмених вправ велику роль грає *колективне писання*.

Техніка його будування така: учитель або запитує окремих дітей і на підставі запитань сам формулює речення й пропонує його написати, або, ставлячи питання перед усією групою, перефразує ту або іншу відповідь і так само пропонує її записати.

Так само як і в молодших групах на дошці пише або сам учитель, або хтось з дітей. Основна хибка цих робіт є відсутність плану.

Діти поставлені перед завданням, що його не можуть подолати: в загальній фіксації пророблений матеріал, скажемо, розмову минулої лекції. Їхні думки не об'єднано певною темою, певним питанням, тому всі речення, які вони складають, мають найрізноманітніший зміст.

Питання, що їх ставить учитель, мало стають на допомогу, бо звичайно вони занадто загального характеру. От зразок такої роботи за матеріялами обслідування Золочівського району: вчителька в 3-ій групі викликає учня й пропонує йому сказати, про що говорили на минулій лекції.

Говорили про засоби пересування, зокрема про велосипед.

„Як ми почнемо писати?“—питає вчителька. Викликаний відповідає: „Взяли два колеса та з'єднали їх“.

„А ти як скажеш“—питає вона якогось іншого учня. „Велосипед має два колеса“.

„А чи не краще було-б сказати“—каже вчителька, „елосипед має таку будову: два крицеві колеса, сполучені крицевою рямкою“.

„Краще“—згоджуються діти.—„У такому разі пишіть“.

В усіх цих колективних роботах немає масового складання речень на точно поставлене запитання та вибрання кращого з них. Замість того, щоб граматично виправляти дитячу розмову, вчитель відкидає те, що сказали діти, та диктує свої власні речення. Отже з колективних робіт ніяк не можна виявити ні розвитку дітей, ні їхньої мови, ні їхнього вміння формулювати свої думки.

Чудове будування колективного писання ми спостерігали в четвертій групі Карлівської школи Ново-Водолазького району. Колективно складено плана роботи на тему—„Револуція 1905 р.“. Дуже вдало скеровано дитячі думки на хід історичних подій; наводячи питання, поступово але певно підведено дітей до формулювання того або іншого пункту плану; працювала вся група й працювала дуже жваво. На другій лекції за цим планом діти писали індивідуальні роботи. Це треба теж оцінити з позитивного погляду.

Обслідування виявили, що в третій і особливо в четвертих групах індивідуальні роботи мають занадто невелику роль, а часом навіть не мають жодної ролі. У наслідок цього діти не вміють самостійно висловлювати свої думки. Інспектура Окрнаросвіту звертає увагу педагогічного персоналу на ці форми роботи й пропонує визначити їм належне місце, особливо в четвертих групах чотирьохрічок.

IV. *Виправлення помилок* в письмєнних роботах поки-що не має бажаного оформлення.

За небагатьма винятками помилки в зшитках не підкреслюються, а роботу скеровану на те, щоб виправляти, звичайно виявити важко.

В одній семирічці в п'ятій групі учителька провадила лекцію з приводу виправлення помилок. Насамперед вона виписувала з письменних робіт дітей де-які помилки, говорила про них, а потім один з учнів писав їх на дошці, а всі інші в зшитках.

У цій вправі бракувало класифікації помилок.

Не заперечуючи, що таке виправлення помилок раціональне, ми гадаємо, що не було б зайве з приводу виявлених помилок дати дітям ще одну письмову роботу.

V. У *методиці читання* основна хіба полягає в тому, що немає ясно виявленого цілевого наставлення.

Самий процес читання не показує досить чітко, з якою метою читають статтю, чи для того, щоб використати дану статтю що до її змісту, чи для того, щоб фіксувати переведену розмову або допомогти розвиткові технічних навичок.

Діти теж не поінформовані з цього приводу й тому їхню реакцію нічим не обумовлено. За типовий зразок такого читання може правити лекція в третій групі, що її дав один з завідувачів груп Мереф'янського району.

Увійшовши в клас, учитель сказав дітям, що зараз вони читатимуть статтю з життя італійських залізничників. Насамперед він читає статтю сам, а діти слухають, наглядаючи її в розгорнутих книжках. Слухають уважно. Скінчивши, вчитель пропонує дітям читати по черзі. Читаючи, діти зупиняються на тяжких словах, змінюючи наголоси, а також початок і кінець слів, часом замість одного слова кажуть зовсім інше (гаразд—гарно, паротяг—потяг), на де-яких словах заїкаються.

Коли ж діти самі виправляють свою інтонацію, бажаючи дати прочитаному реченню певне визначення. Коли всю статтю прочитано, учитель питає, хто з дітей бажає її переказати. Такі, що бажають, є. Послідовно й близько до тексту діти переказують зміст прочитаного. Після цього вчитель знову запитує групу — „Які тут незрозумілі слова?“ Група заявляє, що всі слова зрозумілі. „Тоді читайте спочатку“.

У даному разі нема аналізу прочитаного, не видно, щоб виправлялися хиби читання, не використовується бажання дітей дати потрібну інтонацію. Тому говорити про цілеве наставлення цієї роботи зовсім не доводиться.

Досить поширеним є явище: будувати свою роботу на тих, що бажають відповідати, читати або переказувати. Зайве пояснювати, що за таких умов зникає будь-яка можливість планової роботи з групою. Не завжди, навіть тоді, коли є певне наставлення можна дійти задовільних наслідків. У чотирьохрічці Охтирського району в другій групі, вчителька хотіла оповіданням, що вона його підбрала для читання, зафіксувати переведену розмову про паливу. Для цього діти читали статтю про кам'яне вугілля. Виявилося, що діти не мали попередніх відомостей про походження кам'яного вугілля до того-ж узятую статтю написано навідворіть. Кінець-кінцем зміст статті був для дітей незрозумілий і вони не спромоглися розповісти його, як цього бажала вчителька.

У тому разі, коли більше або менше випадають основні елементи методики читання, останнє стає механічним, беззмістовним. Нам довелося спостерігати в трьох, чотирьохрічках читання однієї-ж статті протягом академічної години десять разів. В одній з перших груп Люботинського району таке механічне читання досягло максимального розвитку. Вчителька, запропонувавши учневі читати, після кількох слів швидко переривала його й пропонувала читати далі іншому учневі. Такі зупинки мали місце не тільки в середині речення, але часом буквально в останньому слові перед крапкою. Викликаний повинен був дочитати це слово й почати нове речення.

У старших групах чотирьохрічок дуже часто елементарно переводиться переказ та сполучений з ним аналіз прочитаного. Діференційного способу майже не застосовується.

Обслідування виявили той цікавий факт, що на читання в школі витрачається колосальна кількість часу й що продукція роботи часто цій кількості зовсім не відповідає. Характерне й таке: не знаючи, як використати матеріал читанки, учитель швидко прочитує її з дітьми й не знає, що йому далі робити.

Досить добрі методи читання довелося спостерігати в другій групі Золочівської школи № 3 та в Артемівській чотирьохрічці Мереф'янського району.

У Золочівській школі діти читають чудово: плавко, дуже виразно, чітко. В Артемівській школі читають добре в усіх групах. У першій групі, крім плавкої та виразної вимови слів, добре витримують крапку, це спричиняється до гарного інтонування. (Продовження в наступному №).

VI. Кажучи про читання, не можна не торкнутись так званого *виразного читання*.

У четвертій групі Будянської симирички вчителька провадила спеціальну лекцію виразного читання, використовуючи для цього вірша „Електрофікація“. Частина дітей задовільно декламувала зазначені вірші. Що до методу роботи самого груповода, то тут бракувало пояснення з приводу того, яке значення мають підвищення та зниження голосу, логічні наголоси, павзи. Як масове явище, читання наших шкільників

має ту хибу, що йому бракує виразності й треба сказати, що на це, поки що, звертають мало уваги.

В одній з других груп Охтирського району вчителька протягом усієї лекції перевірjala, чи вивчили діти вірші, що їх треба було вивчити вдома. Викликаючи дітей одне по одному, вона питала їх і занотувала тих, хто не вивчив. На те, як діти казали вірші, не зверталося жодної уваги.

У третій групі Таранівського району завідувачка групи не знайшла нічого кращого, як сказати дітям... „Я вам увесь час наказую читати виразно, а ви не читаете“... (!)

VII. На усну лічбу та розв'язання завдань (задач) цього року в школах призначено досить часу. Правда всі ці вправи далеко не завжди ув'язуються з проробкою комплексового матеріалу й часто вони мають штучний характер. У сьомій групі Вільшанської семирічки, наприклад, визначали поверхню фінікійського пам'ятника, що має форму правильної квадратної призми з поставленою на ній пірамідою. У старших групах чотирьохрічок розв'язання завдань є база для робіт з математики. Основна хиба самого розв'язання—кепський аналіз змісту завдання, щоб визначити напрямок розв'язання. В одній з чотирьохрічок Люботинського району, в третій групі, учителька дала таке завдання: „Пароплав проходить 440 кілометрів. За водою він проходить протягом однієї години 18 кілометрів,—проти води 15 кілометрів. Під час подорожі він зупиняється 20 разів, $\frac{1}{2}$ години щоразу. Скільки часу пароплав має витратити, роблячи подорож за водою та проти води“. Перш за все завдання повторюється за питаннями, що їх ставить учителька. Питання такі: скільки кілометрів пройшов пароплав разом, скільки він проходив протягом однієї години то що. Учителька не питає дітей, що говориться в завданні про пароплав, як він рухається, від чого залежав його рух, тому зміст завдання не усвідомлено й діти не можуть узятися до розв'язування. Часом справі шкодить те, що вчитель не вміє ставити питання, що допомагають розв'язати завдання. У чотирьохрічці Охтирського району діти визначають площу прямокутника—завдовжки 30 саж. і завширшки 80 саж. Під час розв'язання даного завдання вчитель хоче, відповіді: визначити площу прямокутника, треба помножити довжину на ширину. Він ставить питання: „Як можна пізнати площу“. Діти відповідають: „Треба помножити 30 на 80“. „Я не про те питаю. А як взагалі пізнати площу?“. Мовчать. „30 сажнів—це ширина?“. Відповідь—„Ширина“. „80 сажнів—це довжина?“. Відповідь: „Довжина.“. „Отже що треба робити“. Мовчать. Учитель каже сам: „Так треба помножити довжину на ширину“. У тій же школі довелося слухати, як учитель пояснює множення багатозначного числа на однозначне, і ще раз переконатися що пояснення недобре збудоване з методичного погляду може спричинитися до абсолютно негативних наслідків. Учитель бере приклад. Пишуть досить ясно на дошці два числа й починає множити. Каже так: „Ці числа ми пишемо одне під одним, щоб одиниці були під одиницями, десятки під десятками то що. Множимо одиниці: $4 \times 4 = 16$. Пишемо під рисою. Далі $4 \times 7 = 28$. Вісім пишемо, а два беремо на увагу. $4 \times 9 = 36$, а додаючи ще $2 = 38$. Пишемо. Тепер множимо на десятки. Шість пишемо, а один беремо на увагу. Але зверніть увагу: шість пишемо під десятками, бо це десятки то що. Після такого пояснення учитель викликає до дошки учня й дає йому аналогічний приклад. Але йому, що не висвітлено, що множити на двохзначне число—це значить множити на одиниці та десятки окремо, не зроблено окремо цих множень, а тому й не виявлено природи . .

... здобутків, не висвітлено по суті змісту спрощеного запису множення та багатозначні числа, то ні викликаний, ні ті, що розв'язують завдання на партах, зовсім не можуть виконати запропонованого завдання. Кінець кінцем більшість учнів . . . здобутки написали в найоригінальніший спосіб, умістивши другі здобутки спереду перших.

Друга хиба в процесі розв'язання завдань, хиба, що ми її маємо дуже часто й що стосується до методичної техніки вчителя, це робота з окремим учнем, а не з групою. Здебільшого завдання розв'язує не група, а викликаний до дошки. Інших дітей учитель питає лише тоді, коли викликаний не знає чого небудь. Діти позбавлені таких умов, де вони всі були примушені думати та самостійно розв'язувати виявлені питання, завдання. У масі всі вони пасивні й їхня робота набирає характеру механічного списування з дошки. У Богодухівські й сімирічі учень сьомої групи, розв'язуючи завдання на дошці, не підніс цілком до квадратового степеня двохчлена. Учитель не помітив цього і вся група переписала зроблену помітку в зшитки. В одній з чотирьохрічок Охтирського району довелося спостерігати й такий спосіб роботи: поки завдання розв'язується на дошці, група нічого не пише; коли-ж всю дошку заповнено цифрами, вчителька пропонує дітям узяти зшитки й переписати написане.

Як позитивне явище в цій галузі треба відзначити роботу викладачів математики Лозівської сімирічки № 1 та Чугуївської № 2.

До всіх Райінспекторів.

№ 5201 25/IV—28 р.

Всеукраїнський комітет спілки Робос видав систематизований збірник з Радянського Законодавства де відображаються правовий і матеріальний стан робітників освіти. Це видання має на меті допомогти робітникам осніти та шкільній адміністрації на підставі законів правильно підійти до вирішення того або іншого питання. Збірник „Робітник освіти в Радянському законодавстві“ М. Лексевича має такі розділи:

1. Положення про культосвітні заклади. 2. Положення про службу в державних установах. 3. Про колдоговори. 4. Держнормування зарплатні. 5. Умови праці, (зарплатня, норми педроботи, норми навантаження учням, штати, відпуски та інше). 6. Пільги для робітників освіти. 7. Відстрочки робітникам освіти що до військової служби. 8. Профспілка. 9. Про органи, що розв'язують конфлікти та роглядають справи порушення законів про працю. 10. Соціяльне страхування. 11. Інші види пенсійного забезпечення. 12. Безробіття.

В кожному з перелічених розділів подано постанови Уряду (або витяг з них), розпорядження відомств, що стосуються культ-освітньої справи.

Приймаючи все на увагу ОкрІНО рекомендує Вам придбати такий збірник (ц. 1 карб. 60 коп.).

Адреса Харків, Палац Праці кв. 69 ВУК РОБОС.

Заст. Окрінсп. Наросвіти **Півень**.

Секретар **Заїка**.

Редагує В. О. ПІВЕНЬ.

Ціна 20 коп.

V.N. Karazin Kharkiv National University

01119231

8